

Del 16 de febrer al 13 de maig de 2023

LA PEDRA RITUAL DE COLLSEOLA

Michael Lawton

Centre d'Art Maristany
Sant Cugat del Vallès

El salt

Caterina Almirall

A la petita serra de Collserola hi ha una pedra a la qual s'atorguen poders especials: la llegenda diu que qui la salta accedeix a una altra dimensió. Abans no era aquí, la van portar fins aquí —no sabem d'on— a l'època megalítica, l'època de la construcció de monuments com els dòlmens i dels primers enterraments, que assenyalen els principis divins amb què els pobladors del neolític es vinculaven amb un més enllà. S'especula sobre les inscripcions i clivelles de la seva superfície, entre les quals dotze petroglifs. El dotze sempre ha estat relacionat amb el temps i el (seu) mesurament, i hi ha qui pensa els megàlits com possibles observatoris astronòmics. Aquesta pedra dona nom a l'exposició de Michael Lawton, on els diferents recorreguts que ens proposa tenen a veure amb la impossibilitat d'accedir a *aquesta* pedra. A *una* pedra.

Abordar la pedra és com abordar el sí mateix, mirar rere els ulls, l'angle mort. Tractar d'atansar-se a un temps anterior — que no original—, un temps abans del temps. Diu Caillois¹ que les pedres només donen testimoni de sí mateixes, observadores impassibles del pas d'un temps inaccessible per a l'experiència humana. Parla de pedres de tota mena, no especialment interessants per als habituals de les pedres — arqueòlegs o artistes—, pedres que “dormen al ras”. Caillois diu que envegem de les pedres no només la duresa sinó la duració, potser això explicaria la nostra insistència en el futur, en el projecte, en l'escriptura.

Paraules de la pedra en un poema de Szyborska² diuen “estic hermèticament tancada / fins i tot si fos feta miques / seria miques tancades / fins i tot feta pols / seria pols tancat”. La pedra diu “sales enormes i buides, però no hi ha espai disponible”. Per a fer-se entendre diu “no tinc porta”, però no sabem si realment vol dir això.

Imagina un món on no hi ha una paraula per referir-se a “art”.

En aquest món hi ha altres termes que, en una traducció sempre fallida, conformen conglomerats de conceptes que ens són familiars però no comprenem, com per exemple “a sacred state of thinking-feeling” —un estat sagrat de sentir-pensar³. Una forma sagrada de sentir-pensar té més a veure amb la punta de la llengua i el tou dels dits que amb objectes tancats en museus, allunyats dels sentits. La pintura és el rastre d'un gest, d'un intent de mirar, de mirar-pensar, d'una escriptura anterior a les paraules, a continuació de les paraules. Una forma d'escriptura, de pensar-sentir, que té més a veure amb el salt d'un cantó a l'altre de la pedra que amb mirar la pedra. No és la pedra, és el salt.

El salt és l'intent d'entrar a la pedra. El salt és la traducció sempre fallida entre text i imatge, pintura i escriptura, entre anglès i català, entre Barcelona i Sant Cugat, entre abans i ara. El salt és el ritual, és l'exposició. El salt no sabem si és endavant o endarrere, no arribem a veure'l, el salt desdibuixa la pedra, converteix el paisatge en regalim de color, en colors empastats, en blue, orange, ocre, rojo, green. El salt és l'Arrabassada; converteix la pedra en riu, en història. El salt és l'evidència de que no pots ser als dos llocs a la vegada, has d'escollir: imatge o text.

Després de saltar la pedra, ja no saps on ets, o no saps qui ets o què ets. O cap d'aquestes coses i totes a la vegada. El salt és un canvi, és despertar, és un desplaçament de la mirada, és mareig i arcada. Una vegada has saltat ja no pots tornar enrere ni al mateix lloc: no pots desveure el que ja has vist. Perquè saltar és creure, és sentir-pensar. Saltar és sentir la veu fosca amb què el druida explica a Michael alguna cosa del sagrat i del profà: “El druida em va explicar que allò havia succeït perquè, quan havia saltat per sobre de la pedra, havia violat un espai sagrat. Traspassant dimensions, havia transgredit una cosa més greu; era un intrús en la santedat, com si la santedat fos una propietat privada. / La primera propietat de totes havia sigut la terra sagrada, el cementiri on els nòmades tornaven; com que era terra sagrada, aquí no s'hi instal·laven. Aquí hi enterrem els nostres morts. Aquí és on vivim per sempre.” El museu és el nostre cementiri, un lloc on no es pot viure, un lloc on tornar per trobar les coses que romanen igual i que viuen per sempre. Si els petroglifs

eren un intent de fixar una explicació del món, el museu és el nostre llenguatge fixador, el ritual, és el salt en el temps, la transgressió del sagrat —que és la vida.

Amb la sèrie de pintures d'en Michael Lawton també passa, entre el taller i la sala d'exposicions fan un salt dimensional que n'altera la seva funció, la seva llegibilitat. Convoca els poders de l'objecte ritual per invitar-nos a pensar sobre les capacitats dels llenguatges —pintura, text— com a productors de formes de coneixement del món. Hi ha cultures en les quals l'espiritualitat no és reservada a una parcel·la del món sinó que configura la base del coneixement del món. El ritual aquí funciona com una forma d'assenyalar quelcom que tot i que practiquem de manera quotidiana, no podem entendre del tot. Un espai en el qual “art” no serveix per referir-se al que està passant ni al que tenim entre mans, sinó quelcom que va més enllà, que ens travessa però que no podem anomenar. El ritual sovint té a veure amb la repetició, amb allò circular, en dir dues vegades la mateixa paraula per invocar un esperit, per fer present una altra dimensió.

La insistència a explorar els límits entre llenguatges de Michael Lawton podria ser el que l'ha portat a saltar, a no saber i seguir insistint, a transitar un món on art és sentir-pensar, escriure i pintar *en* i *des* de el límit. Pot ser que imatge i paraula es refereixin a una mateixa cosa, però accedir-hi mitjançant una o l'altra fa que aquestes no siguin coincidents, sinó que la primera paraula té cada vegada una forma diferent: “Vaig escriure que la primera paraula fou dibuixada a l'arbre amb un dit sucac en sang d'animal. Les línies tremolenques. / Vaig escriure que la primera paraula fou rascada damunt la sorra amb un pal. / Vaig escriure que el llenguatge havia començat com unes formes mòbils, vivents, en un món que s'havia d'explicar. / S'havia format a les boques. / Vaig escriure que la primera paraula era una boca oberta: una obertura rodona, palpitant, com el llac que imitava.”

A la butxaca hi tens un petit objecte dur i fred; no recordaves que era allà i només tu saps que hi és. En palpar-lo amb la punta dels dits rememores l'instant en que el vas trobar. Ets allà i aquí a la vegada, empès per l'objecte i pel record, que

no és ni imatge ni text, sinó cos. Carn. Present. Pintar una pedra que l'artista no ha vist podria ser una altra història, una història d'una pintura que no és aquí, i que imita sense saber-ho una imatge d'un altre artista, una imatge que acompanya un text de María Íñigo Clavo que parla del dret a l'opacitat i a la nostra insistència a entendre-ho tot. O a la nostra incapacitat de reconèixer l'opacitat del món. Pedra nua, pedra opaca, la història és que una vegada vaig veure una pintura de Michael Lawton que em va recordar a una imatge d'una obra d'Antonio Pichilla: una pedra embolicada amb un mantell. Després, també vaig trobar un text de Jorge Satorre⁴ on mencionava la pedra ritual de Collserola. Apuntava a un possible ús com a lloc de sacrifici on s'ofrenaven òrgans, de manera que podríem suposar que els conductes de la seva superfície els haurien fet per recollir la sang. Però també que aquests mateixos orificis potser només eren trampes per caçar petits animals.

No saber podria ser el començament d'alguna cosa, l'indicador de que alguna cosa està passant. Si poguéssim abraçar no saber, no saber on som, abraçar la foscor i el desconcert, l'opacitat, podríem apropar-nos una miqueta més a la pedra sense porta. Si dues imatges ens semblen iguals, no sabem quina és quina, podria ser el principi de deixar-nos perdre una mica, saltar per separar-nos del terra.

Íñigo Clavo ens pregunta si utilitzant la traducció per entendre allò incomprendible no ens estem perdent alguna cosa. Per traduir hem de dir *una altra cosa*, una cosa nova, no hi ha correspondències exactes i en buscar-les ens estem inevitablement perdent. Ens assenyala que la cultura occidental es basa en formes de coneixement que, emparant-se en el paradigma científic, tenen el fixar com a metodologia i contradiuen formes basades en el *becoming*. Parla de pràctiques artístiques i pràctiques rituals que frec a frec generen polèmica, i com en ocasions "To introduce a healing ritual into a museum is to suggest that something in the museum needs to be repaired, and that non-Western knowledge could be in charge of this process". I es pregunta: "If spirituality has always been present in Western art (...) perhaps this spirituality could be repurposed toward transforming the institution itself".⁵

Recollint la seva proposta, si pensem la pintura i l'escriptura com dues cultures diferents que no tenen una traducció exacta entre elles, potser podem deixar de buscar en el text l'explicació de la imatge. La pedra és el salt. L'amulet que tens a la butxaca et dona sort, llepa'l amb la punta dels dits, deixa't portar per la sensació de ser a ambdós costats a la vegada, del mareig de veure dues imatges, dues vegades, dues pedres, de desorientar-te en les corbes de l'Arrabassada de camí fins aquí. És molt probable que sentis que ja has estat aquí abans, si és així, està bé, l'amulet t'està fent de brúixola del temps. El llenguatge són formes mòbils i vivents, boques i llacs. El llenguatge, una exposició. L'exposició, un salt.

¹ Caillois, Roger (2016) *Piedras*, Ed. Siruela, Madrid

² Szymborska, Wislawa (1998) *Conversa amb una pedra. A: Vista amb un gra de sorra*, Ed. Columna

³ María Íñigo-Clavo, *Traces, Signs, and Symptoms of the Untranslatable*, e-flux journal #108, abril 2020. (p. 1)

⁴ Jorge Satorre (2022) *Incidents (of travel) barcelona, spain. Latitudes & Jorge Satorre*. (WEB) En línia: <http://incidents.kadist.org/barcelona/>

⁵ María Íñigo-Clavo, *Traces, Signs, and Symptoms of the Untranslatable*, e-flux journal #108, abril 2020 (p. 7)

ACTIVITATS VINCULADES

• **DIJOURS 16 DE FEBRER, A LES 19H**

Inauguració i presentació de l'exposició,
a càrrec de Michael Lawton

• **DIMECRES 29 DE MARÇ, A LES 18H**

Punt de trobada, a càrrec de Caterina Almirall

• **DIES 18 I 25 D'ABRIL I 2 I 9 DE MAIG, DE 10:30 A 12:30H**

Taller d'escriptura "Everyone Should Write Fiction for Artworks" (Tothom pot escriure ficció per a obres d'art),
a càrrec de Michael Lawton

*Activitats amb aforament limitat. És necessària la inscripció prèvia a través del correu casaaymat@santcugat.cat, o bé del telèfon 93 565 70 82.

Centre d'Art Maristany
Carrer d'Àngel Guimerà, 2.
Sant Cugat del Vallès

f @centredartmaristany
@art.santcugat

Amb el suport

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Organitza

AJUNTAMENT DE
SantCugat